

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Qvæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

31 An error circa qualitatem causæ materialis, operationem invalidet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

bus contractibus onerosis, causam induc-
tiuam ad contrahendum, esse regulariter
ipsis contractibus extrinsecam; ideoque
errorem circa illam, huiusmodi contra-
ctus non vitare; In contractibus verò
gratuitis, causam inducitiuam esse intrin-
secam, ideoque errorem circa illam, eos
vitare. Secundò in omnibus contracti-
bus onerosis, causam inducitiuam esse
motiuum, non ipsius intentionis contra-
hendi, sed actus, per quem contractus

onerosi à voluntate imperantur, ideoque
posse variari ad libitum voluntatis, & ap-
pellari posse potius causam impulsiuam,
quam finalem, cum sit propriè finalis so-
lùm respectu actus imperantis. In gra-
tuitis verò, esse motiuum immediatum
ipsius voluntatis promittendi, vel donan-
di, quæ alias nullum haberet motiuum,
ad quod vltimò terminaretur; ideoque
appellari debere, respectu istorum contra-
ctuum, causam finalem intrinsecam.

QVAESTIO XXXI.

*An error, circa operationem Cause materialis,
Operationem inualidet.*

CASUS.

MERCATOR quidam, moriens, plures merces in hæreditatem
Filio reliquerat, singulisque mercibus, propria nomina appo-
suerat. Inter alias autem erat etiam Arboris cuiusdam Sinen-
sis Cortex; Virtutis, contra febres, præfertim quartanas; admirabilis.
Filius, Patre mortuo, merces omnes cum suis nominibus, vendendas
exposuit, Corticis virtutem ignorans; Titius verò, illac casu transiens,
& Corticem videns, quia eius virtutem optimè nouerat, illum tribus au-
reis emit: Sed paulo post, quia virtus erat iam communiter nota; eà
patefactà, eundem Corticem statim vendidit aureis septuaginta. Quæ-
ritur; Vtrum Emptio illa fuerit valida.

SUMMARIUM.

<p>2 Ad operationis substantiam pertinet
non solum finis, sed etiam materia.</p> <p>6 In emptione, ac venditione, non solum
res vendenda, sed eius etiam qualita-
tes pertinent ad materiam.</p> <p>7 Rei valor, desumitur ex eius utilitate
in ordine ad usum, ad quem vendi
solet.</p> | <p>8 Et ex communi estimatione, quam
Res habet, in illo loco.</p> <p>9 Error circa virtutem Rei vendendæ, ir-
ritat venditionem.</p> <p>10 Illam reddit simpliciter involuntariam.</p> <p>11 Ad venditionis substantiam non minus
pertinet qualitas Rei, quam Res.</p> <p>12 Nec minus, quam causa finalis.</p> <p>13 Qualitas Rei vendendæ, constituit valo-
rem, qui est Venditionis materia.</p> |
|--|---|

Z 2

14 Qua

- 14 *Quæ qualitas, Rei valorem ac venditionis materiam constituat.*
 15 *Qualitas Persona, regulariter Matrimonij materiam non constituit.*
 16 *Non omnes Rei qualitates, ad venditionis materiam pertinent.*
 17 *Thesaurus absconditus, non pertinet ad materiam venditionis Agri.*

RATIONES DVBITANDI.

2 **S**icut ad Operationis substantiam, pertinet eius motiuum, siue causa finalis, ita pertinet etiam obiectum, siue causa materialis; Tam enim sine vnâ, quàm sine aliâ, operatio esse non potest; ideoque ad eius valorem, etiam causæ materialis notitia requiritur, sicut finalis; & ex errore circa materialem, æquæ est inualida operatio, ac ex errore circa finalem. Hoc ergo posito, sicut quæsitum est; An, & quando, error circa causam finalem, eiusque circumstantias, operationem reddat inualidam; Ita quærendum superest; An, & quando, eandem irritet, error circa causam materialem, eiusque qualitates, ac circumstantias; Sic enim, & eorum, quæ ad cuiuslibet operationis valorem, necessariò requiruntur, habebitur perfecta notitia, & quanta ad ipsi... impedendum, sit erroris ignorantie efficaciam, constabit.

3 Corticis igitur Emptio, videtur fuisse valida. *Terrian. 2. 2. tom. 2. d. 58. d. 4. n. 6. P. Nau. de rest. c. 2. num. 36. & alij.*

4 Primò: Quia, quamuis Mercatoris Filius Corticis virtutem ignoraret, ipsius tamen Corticis notitiam habebat; Hoc

autem sufficere videtur, vt eius venditio, illi fuerit voluntaria, & consequenter, vt emptio fuerit valida. Sicut enim ad Matrimonij valorem, sufficit notitia Personæ, cum quâ contrahitur, quamuis circa eius qualitates detur ignorantia, vel error; ita ad valorem venditionis, & consequenter etiam emptionis, satis est notitia rei, quæ venditur; licet circa eiusdem rei qualitates detur ignorantia, vel error; Non minus enim, in emptione, ac venditione, res, est materia contractus, quàm, in Matrimonio, persona. Si ergo in Matrimonio, ignorantia, vel error circa qualitatem personæ, illud non vitiat; neque in venditione, error, vel ignorantia circa qualitatem rei venditæ, illam vitiat; Vtrobique enim, qualitas videtur esse circumstantia merè accidentalis.

Secundò: Quia, si ad emptionis ac venditionis valorem, requireretur, non solum notitia Rei emendæ, vel vendendæ, sed etiam qualitatis ipsius Rei; sequeretur, inualidam esse venditionem, ac emptionem quacumque rei qualitate ignoratâ; Eo enim ipso emptio, vel venditio esset inuoluntaria. Consequens autem est absurdum; Hoc enim esset iugum grauissimum, hominum commercij imponere, quod nec timorati ferre possent; Et artifices, quoscumque defectus rerum, quas vendendas exponunt, cum ipsorum notabili detrimento, omnibus manifestare tenerentur; ex quo fieret, vt paucos haberent emptores, multumque illis de pretio detraheretur. Cum ergo ad venditionis valorem, in Venditore, qualitatis rei vendendæ notitia non requiratur, dicen-

dicendum videtur, Corticis venditionem, factam à Filio Mercatoris, eius virtutem ignorante, & consequenter etiam eius emptionem, fuisse validam.

NOTABILIA.

- 6 **A**duertendum est primò: In contractu emptionis, ac venditionis; & locationis, ac conductionis, non solum rei venditæ, vel locatæ substantiam, ad eorum essentiam pertinere, sed eius etiam qualitates; Tum quia, per venditionem, venditur, & alienatur, quidquid utilitatis est in re, ac in Emptorem transfertur; Et per locationem, in Conductorem transfertur usus, non solum substantiæ rei, sed etiam qualitatum ipsius; Hinc autem fit, ut vitium rei ignoratæ, contractum reddat inuoluntarium, ac nullum; Qui enim rei vitium ignorauit, ignorauit aliquid pertinens ad substantiam emptionis, ac venditionis, ideoque illam simpliciter noluit. Tum quia, totum illud, quod in re, quæ emitur, ac venditur, est pretio æstimabile; est de venditionis, ac emptionis substantia; Est enim eius materia, vel finis. Non solum autem res, sed etiam eius qualitates, sunt pretio æstimabiles; Nam etiam qualitates concurrunt ad rei utilitatem, ac valorem intrinsicum constituendum, cum hic semper oriatur ex aliquâ rei virtute, & qualitate, ratione cuius plus æstimatur; Vnde Herba, naturali virtute, ad morbum aliquem curandum, prædita, ratione illius virtutis, in magna est apud homines æstimatio.
- 7 **A**duertendum est secundò: In Emptione, ac Venditione attendi utilitatem,

ac valorem, quam res, secundum communem æstimationem habet, in ordine ad usum, ad quem vendi communiter consuevit: Hic enim est, per se, valor illius rei; Nam valor, quem res habet, ratione virtutis occultæ, siue in ordine ad alium usum particularem, ab Emptore specialiter cognitum, est valor per accidens rei, & fructus peritiæ ipsius Emptoris. Vnde, si quis, singularem alicuius Gemmæ, aut Herbæ virtutem, ad morbum aliquem curandum, cognosceret, quam alij homines communiter non cognoscunt; eam non solum validè, sed etiam licitè, emere posset pretio, quo communiter æstimatur; quamuis Venditor, si eius virtutem singularem cognosceret, illam non venderet, vel saltem non nisi pretio longe maiori; Quia, in tali emptione, nullam Venditori iniuriam faceret, daret enim illi pretium, quo, in ordine ad usum, ad quem vendi solet, in eo loco, communiter, æstimatur. Hic autem est, per se, rei illius valor, ac utilitas.

8 **A**duertendum est tertio: Rei utilitatem, ac valorem, pensandum esse, iuxta communem æstimationem, quam res habet in eo loco, in quo venditur, ac emitur; Res enim non pleris valere censetur, quam, in eo loco communiter æstimetur; Vnde, si in alienâ Regione, res parui æstimetur, paruo emi potest; Atque ita, apud Indos, licitum est, pro Auro, alijsque rebus pretiosissimis Specula, Tintinnabula, & alia similia commutare; quia Aurum ibi parui æstimatur; contra verò Specula, ac Tintinnabula magni. His positis,

RESOLVTIO.

9 **A**D Casum respondetur; Emptionem illam, fuisse inualidam. Ita *Molina tom. 2. d. 353. num. 13. Lessius lib. 2. c. 21. d. 11. num. 85. Filiuc. tract. 39. cap. 6. num. 126. Bonac. d. 3. de contr. 9. 2. p. 4. num. 3. Salon. 2. 2. quest. 77. art. 3. contr. 3. concl. 2. Arag. ibidem; & alij apud istos.*

10 **P**rimò; Quia Filius Mercatoris, dum Corticem vendidit, eius virtutem, quamuis alias communiter notam, ignorauit; nec illum, eo saltem pretio, vendidisset, si eius virtutem cognouisset. Ignorantia autem, vel error circa qualitatem rei, quæ veoditur, aut emitur, emptionem, ac venditionem reddit simpliciter inuoluntariam, & consequenter inualidam. In emptione enim, ac venditione, ignorantia, vel error circa qualitatem rei emendæ, aut vendendæ, est error circa aliquid pertinens ad earum materiam, quæ est rei valor; nam hic, ex rei qualitibus, potissimum desumitur, ac specialiter attenditur.

11 **S**ecundò: Quia non minus pertinet ad essentiam emptionis, ac venditionis, qualitas rei, quam ipsa rei substantia, imò multo magis; Magis enim ex rei qualitibus desumitur eius valor, qui in venditione, ac emptione, primario, ac principaliter attenditur, quam ex ipsa substantia; Nam Herbx, vel Lapides, ideo habent valorem, quia habent virtutem aliquam specialem ad morbos curandos, vel ad alios similes effectus. Sed ignorantia, vel error circa substantiam rei vendendæ, reddit irritam venditionem, eo quod illam reddat simpliciter in-

uoluntariam; ergo etiam ignorantia, vel error circa qualitates eiusdem rei, illam reddet inualidam, & consequenter etiam emptionem. Cum igitur Mercatoris Filius, Corticis virtutem ignorauerit, nec illum, eo saltem pretio vendidisset, si cognouisset; dicendum est, venditionem illam, & consequenter etiam emptionem, fuisse inualidam.

Tertiò: Quia, Qualitas rei vendendæ non minus pertinet ad substantiam emptionis, ac venditionis, quam causa finalis; qualitas enim rei vendendæ, pertinet ad materiam venditionis, vt dictum est; Materia autem, non minus pertinet ad essentiam dispositionis, quam causa finalis, vt per se patet. Sed error, vel ignorantia causæ finalis, reddit irritam emptionem, ac venditionem, vt potè inuoluntariam; Ergo eam etiam reddet inualidam ignorantia, vel error circa rei vendendæ qualitates.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

AD rationes autem in contrarium, respondetur. Ad primam; Esse magnam disparitatem inter qualitates Personarum, in contractu Matrimonij, & qualitates rei vendendæ, in contractu emptionis, ac venditionis; In Matrimonio enim, qualitas Personæ, nullo modo concurrat ad constituendam ipsam Personam, quæ est materia contractus Matrimonij, sed est aliquid illi merè accidentale; At in emptione, ac venditione, qualitas rei vendendæ, constituit eius valorem, qui est materia venditionis; Res enim, vt habens talem, vel talem valorem, est materia venditionis; Talem autem,

autem, vel talem valorem habet à qualitatibus. Hinc ergo fit, vt, in Matrimonio qualitas Personæ, sit circumstantia accidentalis; in emptione verò ac venditione, qualitas rei vendendæ, sit circumstantia substantialis, siue pertinet ad substantiam venditionis, & consequenter, vt ignorantia, vel error circa illam, irritet emptionem, ac venditionem, error verò, vel ignorantia circa qualitatem Personæ non irritet Matrimonium.

- 14 Ad secundam respondetur; Distinguendo sequelam; Ignorata quacumque qualitate, quæ reddit rem notabiliter magis, vel minus vtilem ad id, ad quod emitur, emptio esset inuoluntaria, ac inuvalida. Concedo sequelam. Si qualitas ignorata non reddat rem notabiliter magis, vel minus vtilem ad id, ad quod emitur; Nego sequelam. Quando enim qualitas non reddit rem notabiliter magis, aut minus vtilem ad id, ad quod emitur, Emptor censetur irrationabiliter inuoluntarius, quia nemo legem tam rigorosam in contrahendo admittit, vt ignorantia cuiuscumque qualitatis rei, sufficiat ad reddendam emptionem inuvalidam, neque hoc bono communi expedit. Ad valorem ergo venditionis, ac emptionis satis est notitia earum qualitatum, vel vitiorum, quæ reddunt rem notabiliter magis, vel minus vtilem ad id, ad quod emitur; Sic enim contractus emptionis, ac venditionis, est humano modo vsualis, neque vllum ex hoc sequitur inconueniens. Contra verò, si Sutor, qui calceos confecit ex parte corii debiliori, ea de re emptorem admittere teneretur; multum de iusto pretio,

cum notabili suo detrimento detrahere cogeretur, & paucissimos emptores inueniret. Hi enim, vitijs cognitis, ab emptione retraherentur; & aliunde calcei sic confecti, suo modo, ad vsum, pro corii qualitate, sunt vtilis, neque omnes esse possunt ex corio firmo. Satis ergo erit, si Sutor pro calceorum qualitate, pretium moderetur. Si tamen, corium esset adustum, eaque de causâ calcei statim essent rumpendi; tunc Sutor vitium illud manifestare teneretur, quia calceos redderet notabiliter minus vtilis ad vsum, ad quem communiter emuntur, & si non manifestaret, venditio esset nulla.

COROLLARIA.

Colligitur ex dictis primò; In contractibus emptionis, venditionis, locationis, ac conductionis, hanc statui posse tanquam regulam generalem. Qualitatem rei emendæ, locandæ &c. ad eorum materiam, ac essentiam pertinere; ideoque ignorantiam, vel errorem circa illam eos reddere irritos. In contractu verò Matrimonij, qualitatem Personæ esse ipsi Personæ, vt plurimum, omnino accidentalem; ideoque eius ignorantiam, vel errorem, Matrimonij valorem non impedire.

Secundò; Si à Rustico afferantur herbae, ad tumentorum pabulum vendendæ, & Pharmacopola, in arte peritus, aliquam inter illas agnoscat magni pretij, ac valoris, ad Pharmaca conficienda; posse hunc, herbas illas emere pretio, quo communiter venduntur in illo foro, eius valorem Rustico non detegendo; Quia herbæ illæ,

ex

ex modo ipso vendendi, hoc est, ad pabulum iumentorum, non plus communiter æstimantur; Quod autem aliquæ ex illis, Pharmacopolæ, ad alium usum deferunt, fructus est suæ Artis, ac peritiæ. *Less. lib. 2. de iust. c. 21. d. 11. n. 89.*

17 **T**ertio: Si quis thesaurum, aut venam Auri, in agro alicuius latere sciat; posse hunc, agrum illum emere pretio commu-

ni, quo æstimatur ad usum, ad quem vendi communiter consuevit, & quo emere posset, si thesaurum, aut venam illam non haberet; Quia iustum pretium rei per se, est illud, quo communiter res æstimatur ad usum, ad quem emi consuevit; Nec Venditor, vllâ re suâ defraudatur, cum thesaurus, in nullius bonis sit, *S. thesaurus. inst. de rer. diuis.*

QVÆSTIO XXXII.

An error circa quamlibet qualitatem Causæ materialis operationem irritet.

C A S V S.

1 **T**ITIVS, decem Adamantes, quos secum ex Poloniâ attulerat, Romæ vendidit, mille aureis, quia hic erat in Poloniâ eorum valor, ignorans, Romæ, ubi erat Aduena, valere aureos decem mille. Quæritur; Virum, venditio ista fuerit valida.

SUMMARIUM.

- 2 *Non semper error circa qualitates materia, contractum vitiat.*
- 6 *Rei vendendæ valor duplex; intrinsicus, & extrinsecus.*
- 7 *Error valoris, quem ibi res habet, contractum non irritat.*
- 8 *Est error circa valorem extrinsecum.*
- 9 *Valor rei extrinsecus, est venditioni accidentalis.*
- 10 *Error circa illum, reddit venditionem inuoluntariam solum secundum quid.*
- 11 *Pretium pertinet ad substantiam venditionis, non quantitas pretij.*
- 12 *Idem valet in Donatione.*
- 13 *Id, quod in illis fuit inuoluntarium, est restituendum.*

RATIONES DVBITANDI.

2 **S**icut Cau'â impulsua, tenens se ex parte Causæ finalis, aliquando est illi extrinseca, aliquando etiam intrinseca, eiusque constitutua; Ita qualitates, tenentes se ex parte obiecti, siue Causæ materialis aliquando sunt illi merè accidentales; aliquando etiam essentielles, eamque constituunt. Hinc autem fit, vt sicut error circa causam impulsuam, aliquando operationem vitiat; aliquando non vitiat; Ita eam aliquando reddat inuolidam, error circa qualitates causæ, siue obiecti materialis; aliquando non reddat.

3 **V**t ergo qualitates istæ, præsertim in contractibus Emptionis, ac Venditionis, melius ab inuicem distinguï possint, præsens Casus proponitur; in quo, venditio videtur fuisse inuolida.

Ita